

RECHT

Calamiteit niet melden

A.C. (Aart) Hendriks

VRAAG

Wat doe je als arts als een calamiteit niet wordt gemeld?

JURIDISCHE ACHTERGROND

Zorgaanbieders zijn verplicht calamiteiten te melden bij de IGZ. Tot 1 januari 2016 gold deze plicht enkel voor zorginstellingen; sindsdien geldt die plicht ook voor de 'solistisch werkende zorgverlener', zoals een psychiater of huisarts met een solopraktijk.

De wet verstaat onder een calamiteit een niet-beoogde of onverwachte gebeurtenis die betrekking heeft op de kwaliteit van de zorg en die heeft geleid tot de dood van een cliënt of een ernstig schadelijk gevolg voor een cliënt. Hoewel deze omschrijving niet uitblinkt in duidelijkheid gaat het bij een calamiteit dus om een incident, door een doen of laten, met grote schade voor de patiënt.

Een calamiteit moet 'onverwijld' bij de IGZ worden gemeld, te weten binnen 3 dagen. Melden kan via de website van de IGZ (www.igz.nl/melden/index.asp, klik op 'Melden van calamiteiten'). Welke gegevens daarbij moeten worden aangeleverd wordt duidelijk via de website, al staat dat ook aangegeven in het Uitvoeringsbesluit Wet Kwaliteit, Klachten en Geschillen Zorg (Wkkgz).¹

Het is aan de zorginstelling dan wel de solistisch werkzame zorgverlener om zo'n melding te doen. Het doen van een melding hoort ook te gebeuren wanneer er nog twijfels zijn of er wel sprake was van een calamiteit. Zo'n melding is er niet om te bekijken wie wat heeft gedaan (schuldvraag), maar om te bezien hoe dingen zijn gelopen zodat in de toekomst soortgelijke schade kan worden voorkómen (de vraag hoe dingen beter kunnen). Na een calamiteitenmelding dient nader te worden onderzocht of daadwerkelijk sprake was van een calamiteit en hoe dergelijke schade in de toekomst kan worden voorkomen. Volgens bepaalde media worden calamiteiten lang niet altijd gemeld. Ook de IGZ neemt aan dat sprake is van onderrapportage. Het niet melden van een calamiteit kan

resulteren in een bestuurlijke boete van maximaal € 33.500. Maar het melden is vooral van belang voor de kwaliteit van zorg en is dus in het belang van de patiënt, zijn familie en de betrokken zorgverleners. Hoewel calamiteiten nooit helemaal kunnen worden uitgebannen, moeten we ze wel maximaal voorkómen – en ervan leren. Daarbij hoort ook openheid betrachten naar de patiënt en familie.

Individuele zorgverleners, zoals artsen, hebben soms de indruk dat hun instelling niet alle calamiteiten meldt. Dat zou dan zijn ingegeven door vrees om negatieve beeldvorming om of andere redenen. Wat is dan uw rol als individuele arts?

VALKUILEN

Het is, zoals gezegd, de taak van het bestuur van de zorginstelling om calamiteiten te melden bij de IGZ. Volgens de wet is melden niet de taak van individuele artsen. Artsen kunnen wel de morele plicht voelen te melden als het bestuur in gebreke blijft. In zo'n geval is het sterk aan te raden eerst intern navraag te doen bij het bestuur of bij de daarvoor verantwoordelijke persoon binnen uw organisatie. Wellicht klopt uw informatie niet of zijn er goede redenen om niet te melden.

Het ligt voor de hand om bij aanhoudende twijfels over de juistheid van niet melden hierover eerst met collega's te spreken. Eventueel kan ook een beroep worden gedaan op de 'klokkenluidersregeling', een regeling die voor alle zorginstellingen geldt op grond van de zogenoemde Zorgbrede Governancecode van de brancheorganisaties in de zorg.² Deze regeling voorziet erin dat medewerkers van zorginstellingen ernstige misstanden op veilige wijze kunnen melden.

Als dit alles niet mogelijk is, kunt u in laatste instantie overwegen de IGZ te informeren, hoewel daartoe dus geen verplichting bestaat. Het is aan te raden bij dit alles zoveel mogelijk openheid naar de eigen organisatie te betrachten en u te beperken tot informatie die naar uw weten feitelijk juist is.

ANTWOORD

Het is de taak van de zorginstelling of solistisch werkzame zorgaanbieder om calamiteiten te melden. Als dit uws inziens ten onrechte niet gebeurt, heeft u diverse mogelijkheden om ervoor te zorgen dat er alsnog wordt

*Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, departement
Publiekrecht, Leiden.*

Prof. mr. dr. A.C. Hendriks, jurist (a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl).

gemeld. Daarop aandringen is een morele plicht, maar ken daarbij ook de grenzen van uw verantwoordelijkheid. En of uw instelling een calamiteit nu meldt of niet, u blijft als behandelaar verplicht een patiënt zo spoedig mogelijk na een incident te informeren over de aard en toedracht daarvan. Die plicht geldt niet alleen in geval van een mogelijke calamiteit, maar bij elk incident dat merkbare gevolgen heeft of kan hebben voor de cliënt. Daarvan dient u ook aantekening te maken in het dossier van de patiënt. Dit alles is reden temeer voor zorginstellingen om alle mogelijke calamiteiten te melden.

In de serie 'Juridische vraag' geeft een jurist antwoord op een vraag waarvoor artsen in de praktijk vaak worden gesteld.

Belangenconflict en financiële ondersteuning: geen gemeld.

Citeer als: Ned Tijdschr Geneeskd. 2016;160:B1295

 KIJK OOK OP WWW.NTVG.NL/B1295

LITERATUUR

- 1 Uitvoeringsbesluit Wkkgz. Staatsblad, 1 december 2015.
- 2 Zorgbrede Governancecode 2010. Utrecht: Brancheorganisaties Zorg; 2010.